

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на здравеопазването

Национален координационен съвет

12.1.2024 г.

X 75-21-5/12.01.2024

Signed by: OLGA ALEKSANDROVA BOEVA

ДО

ДОЦ. Д-Р ПЕТКО СТЕФАНОВСКИ, ДМ

ЗАМЕСТИК-МИНИСТЪР НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАЦИОНАЛНИЯ КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ

**КЪМ НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА МАЙЧИНО И
ДЕТСКО ЗДРАВЕ 2021-2030**

УВАЖАЕМИ ДОЦ. СТЕФАНОВСКИ,

В Националната програма за подобряване на майчиното и детско здраве 2021-2030 (НППМДЗ) е предвидено мониторинг за изпълнението на дейностите по програмата да се извършва чрез:

- ✓ тримесечни отчети, изготвяни от изпълнителите на дейности (лечебни заведения, НЦОЗА, РЗИ);
- ✓ шестмесечни отчети на регионалните координатори от РЗИ;
- ✓ годишен анализ за изпълнението на дейностите по програмата на национално ниво, който се изготвя от НЦОЗА;
- ✓ годишен доклад на националния координатор, който се одобрява от Национален координационен съвет.

Във връзка с това, в качеството ми на националния координатор по програмата, в приложение предоставям на Вашето внимание годишния доклад за 2022 г., изготвен въз основа на анализа на изпълнението на дейностите през 2022 г., предоставен от Националния център по общественото здраве и анализи. Докладът следва да бъде одобрен на заседание на Националния координационен съвет.

С уважение,

12.1.2024 г.

X Д-р Нели Иванова

Signed by: Neli Nenova Ivanova-Yanakieva

Д-Р НЕЛИ ИВАНОВА

Национален координатор по НППМДЗ 2021-2030

ГОДИШЕН ДОКЛАД
ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ДЕЙНОСТИТЕ ПРЕЗ 2022 Г.
ПО НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА МАЙЧИНОТО И
ДЕТСКО ЗДРАВЕ 2021-2030 г.

от д-р Нели Иванова, национален координатор по Националната програма за подобряване на майчиното и детско здраве 2021-2030

Националната програма за подобряване на майчиното и детско здраве (2021-2030) и План за действие за периода 2021-2023 г. са приети с Решение № 333 на Министерския съвет от 09.04.2021 г. За изпълнение на стратегическата цел за подобряване на показателите за майчиното и детско здраве се предвиждат редица мерки, включени в Плана за действие за периода 2021-2023 г. Съгласно Програмата, Планът се актуализира на тригодишен период, в съответствие с данните от мониторинга за степента на постигане на предвидените дейности.

За координация на дейностите по програмата, със заповед № РД-02-182/09.11.2021 г., посл. изм. със заповед № РД-02-392/29.12.2023 г., е създаден Национален координационен съвет (НКС) по майчино и детско здраве.

С оглед осигуряване на устойчивост на дейността на съществуващите Здравно-консултативни центрове за майчино и детско здраве към лечебни заведения за болнична помощ, разкрити по Националната програма за подобряване на майчиното и детско здраве (2014-2020) и на въведеният масов неонатален слухов скрининг, в изпълнение на *т. 2.2. Повишаване на качеството и увеличаване на обхвата на здравни услуги за бременни и деца извън обхвата на задължителното здравно осигуряване* и *т. 2.3. Оптимизиране и разширяване на действащите профилактични и скринингови програми при бременни и деца* от Плана за действие за периода 2021-2023 г., през 2021 г. бяха сключени тригодишни договори със 102 лечебни заведения за болнична помощ.

Съгласно анализа, изготвен от НЦОЗА, през 2022 г. изпълнението на мерките по *Приоритет 1. Промоция на здраве, включително в областта на репродуктивното здраве, семейното планиране и детското здраве* от Плана за действие не е в пълен обем и въпреки, че от РЗИ и НЦОЗА са били осъществени редица информационни дейности (кампании, беседи, интерактивни обучения, застъпнически инициативи и др.) е

констатирано, че са били налице ограничения при изпълнението на здравно-промотивни дейности поради липса на финансиране за изпълнението на такива дейности. Дадена е препоръка за планиране на бюджет и осигуряване на устойчиво целево финансиране на дейностите за повишаване на информираността, изпълнявани по Програмата от НЦОЗА и РЗИ.

Изпълнението на мерките по *Приоритет 2. Повишаване на качеството и обхвата на медицинските грижи в областта на майчиното и детското здраве* е на много добро ниво, като през 2022 г. са приети съществени промени в нормативната уредба, чрез които са разширени обемът и обхватът на дейностите за бременни и деца, включително и на дейностите, които са извън обхвата на здравното осигуряване.

С цел ранно откриване на отклонения в здравословното състояние на децата в пакета от здравни дейности, заплащан от НЗОК, са включени нови изследвания за деца - изследване на кръвна картина и урина за деца на 7, на 10, на 13 и на 16 годишна възраст, а за 16-годишните и допълнително изследване на кръвна захар и холестерол, ядрено-магнитен резонанс под обща анестезия при деца и компютърна аксиална или спирална томография под обща анестезия при деца. За бременните жени са осигурени допълнителни ехографски прегледи в рамките на профилактичните им прегледи, като към заплащаните до момента 2 акушерски ехографии са добавени още 2. Допълнително са включени и ехографско изследване за фетална морфология и изследване за хепатит С. В пакета дейности на изпълнителите на дентална помощ са включени нови направления дентални дейности „Първична дентална помощ на ЗОЛ с психични заболявания до 18 години под обща анестезия“. С изменение Националния рамков договор за медицинските дейности 2020-2022 г. стартира прилагането на пакет „Здравни грижи, осъществявани в дома от медицински сестри, акушерки или лекарски асистенти“. Дейностите се извършват в дома на новородените до 14 дни след изписване от лечебното заведение.

С цел гарантиране на по-добър достъп до акушерска грижа на здравно неосигурените бременни жени и намаляване на детската смъртност броят на профилактичните прегледи е увеличен от един на четири и е разширен пакетът от медико-диагностични изследвания по време на бременността. Прецизирани са изискванията за вида и периодичността на прегледите при наблюдение върху протичането на нормална бременност и е разширен обхватът на медицинските услуги за здравно неосигурените бременни, като е създадена възможност двукратно за срока на бременността те да ползват здравни услуги за хоспитализация при необходимост по КП „Стационарни грижи при бременност с повишен риск“.

Данните на НЗОК за изпълнението на програмите „Детско здравеопазване“ и „Майчино здравеопазване“ показват спад на профилактичните прегледи на деца и

бременни при ОПЛ и увеличение при специалисти (педиатри и АГ) в извънболничната помощ. В по-голямата част от страната бременните жени избират да бъдат наблюдавани от специалисти по акушерство и гинекология и само в някои региони, където достъпът до специализирана медицинска помощ е затруднен, наблюдението се извършва от ОПЛ.

Отчита се сериозен ръст в сравнение с 2020 и 2021 г. в броя на извършените консултации от медицински специалисти, психолози и социални работници в Здравно-консултативните центрове (ЗКЦ), като през 2022 г. са извършени 17 104 консултации в ЗКЦ, при 12 173 през 2021 г. и 7 040 през 2020 г. Увеличен е и обхватът на новородени с неонатален слухов скрининг - 87.73% при 80.44 % за 2021 г., като ако тази тенденция се запази, може да е предпоставка за въвеждане на универсален неонатален слухов скрининг на национално ниво и постигане на оптималния препоръчителен обхват. Броят изследванията и генетичните консултации в рамките биохимичния скрининг за бременни също е увеличен – 16 007 при 15 599 за 2021 г. На СБАЛДБ „Проф. Ив. Митев“ ЕАД, в качеството ѝ на високоспециализирана болница в областта на диагностиката и лечението на деца, е възложено изготвяне на оценка на необходимостта от ранна интервенция при рискове и проблеми в здравето и развитието на децата. Оценката се изготвя задължително за всеки пациент, хоспитализиран в лечебното заведение, като включва данни за общия здравен статус на пациента при дехоспитализацията, препоръки за наблюдение на развитието на детето, включително и за прилагане на хранителен режим, както и информация за необходимостта от последващо наблюдение и допълнителни консултации с медицински и немедицински специалисти (логопед, психолог и др.). През 2022 г. са изготвени 6 676 оценки на необходимостта от ранна интервенция при рискове и проблеми в здравето и развитието на децата (при 5 801 за 2021 г.). Проверките на регионалните координатори в ЗКЦ установяват, че изискванията за организацията и изпълнения на дейностите се спазват.

Увеличен е броят на децата с увреждания и хронични заболявания, получаващи диагностика, физикална терапия, медицинска и психосоциална рехабилитация в 10-те центъра за комплексно обслужване на деца с увреждания и хронични заболявания. През 2022 г. са предоставени услуги на 2 279 деца при 1 648 обслужени деца за 2021 г. В центровете се провежда диагностика, лечение, рехабилитация на деца с увреждания, с вродени аномалии, редки болести, с хронични заболявания, отклонения в нервно-психичното развитие, ДЦП, аутизъм, деца родени с ниско и много ниско тегло, рискови новородени, недоносени деца. Прилагат се и различни видове терапия (ерготерапия, кинезитерапия и др.), логопедична помощ, психологични консултации и помощ, психопедагогическа и социална рехабилитация, педагогическа подкрепа и др.

Мерките от *Приоритет 3. Подобряване на компетенциите на медицински и немедицински, работещи специалисти в областта на майчиното и детско здраве* се изпълняват в необходимия обем - разработена е програма за продължаващо обучение за повишаване квалификацията на медицински и немедицински специалисти от ДМСГД и ЦКОДУХЗ, разработени и внедрени са програми за обучение на родителите в грижите за децата с увреждания и хронични заболявания, включително и в онлайн форма, проведени са обучения на специалисти от ЦКОДУХЗ, разработени са информационни материали на различни теми: разстройства на развитието, емоционални и поведенчески разстройства, хранене на детето в кърмаческа и ранна възраст, психологични, психотерапевтични и педагогически методи на работа с деца с различни видове увреждания и др.; разработени са учебни програми и обучителни материали по теми от областта на ранното детско развитие, промоцията на здраве и профилактиката, както и за провеждане на тематични курсове за продължаващо обучение на специалисти от детските ясли.

В изпълнение на *Приоритет 4. Усъвършенстване на механизмите за събиране и анализ на данни, свързани с майчиното и детско здраве* регулярно са давани указания на регионалните здравни инспекции за активно участие в контрола и мониторинга на изпълнението на програмата, както и за изпълнение на заложените в Плана мерки. В оперативен порядък е оказвана методична помощ относно изискванията за изпълнение на дейностите, както от страна на РЗИ, така и от страна на лечебните заведения. На базата на извършените от МЗ документални проверки на предоставените от координаторите отчети, са дадени конкретни препоръки и указания за отстраняване на констатирани несъответствия. Изготвен е анализ на обхвата с профилактични прегледи на децата и учениците и на причините за тенденцията за намаляване на обхвата, особено в някои региони на страната.

Оценката за изпълнението на *Приоритет 5. Развитие на здравни и интегрирани здравно-социални услуги с цел превенция на усложненията при деца с хронични заболявания* също е добра.

Осигурена е дейността на съществуващите комисии за комплексно интердисциплинарно медицинско обслужване на недоносени деца, деца с хронични заболявания и деца с увреждания. Налице е сериозно увеличение на броя изготвени индивидуални планове – 1 655 за 2022 г., при 1 158 за 2021 г., което представлява ръст от 43%.

През 2022 г. в страната функционират 10 центъра за комплексно обслужване на деца с увреждания и хронични заболявания (ЦКОДУХЗ) в градовете Благоевград, Бургас, Бузовград, Видин, Добрич, Дебелец, Силистра, Сливен, София и Хасково. В ЦКОХУДЗ амбулаторно е осъществявана диагностика, физикална терапия, медицинска

и психосоциална рехабилитация на деца с увреждания и хронични заболявания, както и почасови и мобилни услуги за децата, подкрепа на семействата при отглеждането на децата с увреждания и хронични заболявания и обучение на родителите за поемане на грижата в семейна среда. За организиране, управление и контрол на работата, ЦКОДУХЗ са разработили и внедрили стандарти за работа, финансови стандарти и стандарти за мониторинг и контрол.

В процес на изграждане са 20 Центъра за специализирана здравно-социална грижа за деца с увреждания с потребност от постоянни медицински грижи и 6 Центъра за специализирана здравно-социална грижа за деца с високо-рисково поведение и потребност от специални здравни грижи, които са на различен етап на съгласуване на проектна документация и извършване на СМР дейности.

В изпълнение на проект BG16RFOP001-5.001-0003 „Изграждане на инфраструктура за предоставяне на специализирана здравно-социална грижа за деца с увреждания” през 2022 г. приключи строителството на Центъра за специализирана здравно-социална грижа за деца с увреждания с потребност от постоянни медицински грижи – град Кърджали и Центъра за специализирана здравно-социална грижа за деца с увреждания с потребност от постоянни медицински грижи – град Хасково и за обектите има издадени Удостоверения за въвеждане в експлоатация.

В изпълнение на проект BG16RFOP001-5.001-0054 „Изграждане на инфраструктура за предоставяне на специализирана здравно-социална грижа за деца с увреждания-2” през 2022 г. е изграден грубия строеж на двата Центъра за специализирана здравно-социална грижа за деца с увреждания с потребност от постоянни медицински грижи в град Казанлък и двата Центъра за специализирана здравно-социална грижа за деца с увреждания с потребност от постоянни медицински грижи в град Стара Загора.

За останалите 19 центъра, които са предвидени в градовете, Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Видин, Враца, Кюстендил, Плевен, Русе, Разград, Силистра и София, са изготвени работни проекти.

Основните изводи и заключения от анализа на изпълнението на Националната програма за подобряване на майчиното и детско здраве през 2022 г. са, че е осигурена устойчивост на дейността на Здравно-консултативните центрове, налице е увеличение на извършените медицински консултации и домашни посещения и подобрене в дейността на психолозите и социалните работници, изразяващо се в сериозно повишение на предоставяните от тях консултации. Обхватът на неонаталния слухов скрининг и на биохимичния скрининг за бременни също е увеличен спрямо предходната година.

Затрудненията в дейността на Здравно-консултативните центрове са свързани основно с обезпечаване на необходимите специалисти и условия за равномерно и непрекъснато функциониране през цялата година. Идентифицирана е необходимост от подобряване изпълнението на здравно-информационните и здравно-промотивните дейности, активизиране на усилията за намиране на възможности за финансиране на мерки за укрепване на материално-техническата база на структури по АГ, неонатология и педиатрия в лечебни заведения за болнична помощ, включително и за обновяване на медицинската апаратура.